

Szkoła Globalna

SCENARIUSZ LEKCJI WYCHOWAWCZEJ

APARTHEID – CZY WIEM CO TO JEST?

Autor- B.Grzelka

Temat lekcji - **APARTHEID – CZY WIEM CO TO JEST?**

Cel ogólny – zapoznanie uczniów ze zjawiskiem apartheidu, kształtowanie tolerancji i poczucia potrzeby szanowania praw drugiego człowieka

Cele operacyjne:

Uczeń:

- potrafi zdefiniować pojęcie apartheidu,
- potrafi wymienić państwa w których występowało to zjawisko,
- wie kim jest Nelson Mandela,
- rozumie konieczność walki z segregacją rasową i poszanowania praw człowieka.

Metody pracy:

- pogadanka
- odgrywanie ról
- praca z ćwiczeniami

Formy pracy:

- indywidualna
- grupowa

Środki dydaktyczne:

- ćwiczenie z kartami przygotowane przez nauczyciela
- fotografie Nelsona Mandeli

Przebieg zajęć

I. Powitanie

II. Ćwiczenie 1

Nauczyciel prosi aby uczniowie wylosowali karteczki – wszystkie są czarne a dwie białe. Tych uczniów którzy wylosowali karteczki białe prosi o wyjście z klasy, a pozostali mogą swobodnie rozmawiać poruszać się po klasie

Zadaniem osób z białymi karteczkami jest wcielić się w rygorystycznych policjantów, którzy mają za zadanie przywrócić porządek w klasie, zaprowadzić ciszę, poproszą kolegów w dowolny sposób w klasie bez względu na ich sprzeciw.

Po 5 minutach nauczyciel prosi wszystkich o zajęcie swoich miejsc. Następnie pyta uczniów co czuli Ci którymi rządzono i ci którzy rządzili.

Po wymianie wrażeń tłumaczy, że w Republice Południowej Afryki - państwie rządzonym przez białą mniejszość, do lat 90 tak wyglądało życie codzienne ludności murzyńskiej, a politykę takiej segregacji rasowej nazywamy apartheidem. Nauczyciel pokazuje RPA na mapie politycznej świata i krótko przybliży historię tego państwa(zał. 1)

III. Ćwiczenie 2

Nauczyciel prosi 10 uczniów o wylosowanie kart z napisaniem a następnie zajęciem miejsc między uczniami, ale w odpowiedniej kolejności zgodnie z numerami napisów.(zał. 2).

Jeden z uczniów odczytuje kolejno napisy.

IV . Droga do zniesienia apartheidu w RPA

Nauczyciel przybliży uczniom sylwetkę Nelsona Mandeli. Pokazuje jego zdjęcie, omawia działalność na rzecz zniesienia apartheidu. (zał. 3)

V. Dyskusja uczniów, wymiana poglądów na temat przestrzegania praw na świecie praw człowieka oraz form wpływu młodych na rzecz np. podniesienia świadomości ludzi o prawach człowieka.

VI. Podziękowanie za udział w lekcji. Zachęcenie do wzięcia udziału w szkolnym konkursie wiedzy o Nelsonie Mandeli.

Załącznik nr 1

Struktura społeczna we współczesnej RPA

75.4% obywateli RPA jest pochodzenia afrykańskiego, 14.3% europejskiego (w tym Afrykanerzy), 8,8% to ludność etnicznie mieszana (tzw. Kolorowi), zaś 2,5% jest pochodzenia azjatyckiego, głównie indyjskiego. Przyrost naturalny jest ujemny (-0.40%).

Historia

Pierwotnie tereny obecnej Republiki Południowej Afryki były zamieszkane przez plemiona Buszmenów i Hotentotów, w XVI wieku zostali oni wyparci przez ludy Bantu.

W roku 1487 Portugalczyk Bartolomeo Diaz odkrył Przylądek Burz (obecnie Przylądek Dobrej Nadziei).

W 1652r. rozpoczęła się europejska kolonizacja. Wtedy to Jan van Riebeeck z holenderskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej z garstką osadników założył Kapsztad. Początkowo była to baza zaopatrzeniowa dla statków niderlandzkich w drodze do Azji. Wkrótce doszło do wojen wzrastającej kolonii osadników (Burów) z tubylczymi plemionami afrykańskimi.

Po 1815r. Wielka Brytania zaanektowała Kraj Przylądkowy

Pod koniec XIX wieku, wskutek osadniczej presji Anglii na Burów, wybuchły dwie wojny burskie.

W 1867 rozpoczęto wydobycie brylantów w Griekwaland-Wes (Orania), 1886 odkryto wielkie pokłady złota w Witwatersrand (Transwal). Pod koniec XIX w. Transwal stał się największym na świecie producentem złota, wydobywano tam 1/3 światowej produkcji tego kruszcu. W związku z gwałtownym rozwojem przemysłu wydobywczego, w latach 1886-1899 w republikach burskich osiedliło się niemal 100 tys. nowych emigrantów, przede wszystkim Anglików, głównymi inwestorami stały się kompanie i finansiści z Wielkiej Brytanii. Wzrost wpływów brytyjskich i zdecydowany opór stawiany przez Burów próbom włączenia ich republik do posiadłości korony angielskiej doprowadził w 1899 do wybuchu wojny brytyjsko-burskiej.

Trwające do 1902 walki zakończyły się sukcesem Brytyjczyków - Orania i Transwal zostały anektowane jako kolonie brytyjskie. Anglicy szybko jednak przyznali obu krajom szerokie uprawnienia autonomiczne. (*W klasach trzecich można odwołać się do wiedzy uczniów z historii kolonializmu XIXw.*)

W 1910 z połączenia Kraju Przylądkowego, Natalu, Oranii i Transwalu utworzono **Związek Południowej Afryki (ZPA)**.

W I wojnie światowej ZPA walczył po stronie Wielkiej Brytanii, zajmując w 1915 niemiecką Afrykę Południowo-Zachodnią (dzisiejszą Namibię), przekazaną mu później przez Ligę Narodów w zarząd mandatowy. W czasie II wojny światowej wojska południowoafrykańskie walczyły wraz z aliantami na kontynencie afrykańskim i w Europie.

Po wojnie do władzy doszli nacjonaliści, którzy wprowadzili do polityki wewnętrznej zasady apartheidu, prawnie sankcjonując przywileje polityczne, ekonomiczne i socjalne białej ludności, tworząc tzw. bantustany - tereny wydzielone dla ludności afrykańskiej.

W 1961 ZPA wystąpił z brytyjskiej Wspólnoty Narodów, wówczas proklamował zmianę nazwy państwa na **Republikę Południowej Afryki**.

Załącznik 2

(Każdy napis powinien znaleźć się na oddzielnej kartce A4. Wersja elektroniczna do wydrukowania znajduje się w szkolnej bibliotece.)

1. **Apartheid**, system ścisłej segregacji rasowej, stworzony w oparciu o doktrynę głoszącą ustawowe i kulturowe oddzielenie ras i odrębność ich rozwoju, noszący w praktyce cechy rasizmu.
2. W latach 1948–1991 stanowił podstawę polityki władz Republiki Południowej Afryki sankcjonującej absolutną dominację ludności białej (ok. 13% społeczeństwa) nad czarnymi, Azjatami i koloredami (ludność mieszana).
3. Ustawa o Spisie Ludności z roku 1950. Apartheid narzucił klasyfikację wszystkich mieszkańców na "białych", "czarnych" i "kolorowych"
4. Ustawa o Zbiorowej Przestrzeni z 1950 r. przypisała poszczególnym rasom oddzielne strefy mieszkaniowe i komercyjne.
5. Ustawy o Ziemi z lat 1954 i 1955 zabroniły przebywania poszczególnym rasom w określonych strefach.
6. Jedynie biali mieli prawo głosu w wyborach do białych władz krajowych (później rozszerzono je również na kolorowych)
7. Czarni przebywający na białych terytoriach byli traktowani jak cudzoziemcy.
8. Członkostwo w związkach zawodowych było zakazane czarnym do lat 80
9. W roku 1949 wprowadzona została ustawa zakazująca mieszanych małżeństw.
10. W roku 1950 wprowadzono prawo stawiające pod sąd białą osobę, której udowodniono stosunek seksualny z osobą innej rasy.

Dążenie do zlikwidowania apartheidu

Główną siłą angażującą się w walkę przeciwko polityce apartheidu był założony w 1912 Afrykański Kongres Narodowy (ANC), zdelegalizowany w 1960. Pierwsze kroki na drodze do zniesienia polityki segregacji rasowej południowoafrykański rząd białych podjął dopiero w 1985.

Przełomem okazało się dojście do władzy prezydenta F. de Klerka (1989). W mowie wygłoszonej w lutym 1990 z okazji otwarcia parlamentu de Klerk zerwał z systemem apartheidu, zniósł zakaz działania ANC i 32 innych organizacji politycznych. Mimo licznych sprzeciwów doprowadził do zwolnienia więzionego od 27 lat przywódcy ANC - N. Mandeli i podjęcia rozmów w ramach Konwencji na Rzecz Demokratycznej Afryki Południowej. Uzgodnione w 1991 reformy konstytucyjne umożliwiły Afrykanom wejście do rządu. Po zlikwidowaniu apartheidu zawieszono międzynarodowy zakaz handlu i inwestowania w RPA. 1992 sportowcy południowoafrykańscy uczestniczyli po raz pierwszy od 1960 w olimpiadzie.

Jednym z największych zagrożeń procesu demokratyzacji stała się odtąd rywalizacja dwóch głównych ugrupowań czarnej ludności: lewicowego ANC i konserwatywnej Partii Wolności - Inkatha. W latach 1990-1992 w wyniku krwawych starć między zwolennikami obu ugrupowań zginęło co najmniej 7500 osób

W kwietniu 1994 przeprowadzono wybory, w których uczestniczyli po raz pierwszy wszyscy obywatele kraju. W wyniku wyborów zwycięstwo odniósł ANC. Równocześnie weszła w życie tymczasowa konstytucja gwarantująca równouprawnienie wszystkich ras. W maju 1994 nowy parlament wybrał Mandelę na prezydenta, a w czerwcu tegoż roku kraj został z powrotem przyjęty na członka brytyjskiej Wspólnoty Narodów i otrzymał ponownie miejsce w Zgromadzeniu Ogólnym ONZ. Jedną z kluczowych decyzji władz było ustanowienie w 1995 Komisji Prawdy i Pojednania, której zadaniem jest demaskowanie zbrodni apartheidu i wspieranie ofiar prześladowań na tle rasowym. Od 1999r. na czele państwa stoi prezydent Thabo Mvuyelwa Mbeki.

W 2002r w Johannesburgu odbyła się światowa konferencja pod hasłem zrównoważonego rozwoju (szczyt Ziemi). 2003 rząd RPA zadecydował o wypłaceniu odszkodowań 19 tys. ofiar apartheidu, a 2004 Partia Narodowa, która wprowadziła politykę apartheidu ogłosiła samorozwiązanie.

Nelson Rolihlahla Mandela (ur. 18 lipca 1918 w Transkei – RPA) – były prezydent RPA, jeden z przywódców ruchu przeciw apartheidowi, laureat pokojowej nagrody Nobla.

Mandela był synem wodza plemienia Thembu. W wieku 7 lat, jako pierwszy w swojej rodzinie zaczął uczęszczać do szkoły. Tam nauczyciel-metodysta nadał mu angielskie imię Nelson. Ukończył studia prawnicze. Jako student uczestniczył w działaniach na rzecz praw politycznych, społecznych i ekonomicznych czarnoskórej większości w RPA. W 1942 roku wstąpił do Afrykańskiego Kongresu Narodowego (ANC), a w 1950 roku zaczął nim kierować.

Początkowo był zwolennikiem nieużywania przemocy. Wraz z współpracownikami zmienił zdanie po masakrze w czasie protestu Sharpeville w marcu 1960 roku i delegalizacji ANC. Rok później został przywódcą zbrojnego skrzydła ANC *Umkhonto we Sizwe* ("Włócznie Na-

rodu", MK). Zbrojne działania "Umkhonto we Sizwe" za czasów Mandeli miały jednak charakter wyłącznie sabotażowy i wykluczały ataki na ludzi. Aresztowano go w sierpniu 1962. Otrzymał 5-letni wyrok za działalność sabotażową, w czerwcu 1964 zmieniony na dożywocie. W 1985 roku odmówił skorzystania ze zwolnienia warunkowego. Z więzienia wyszedł, po 27 latach, 11 lutego 1990 pod wpływem kampanii ANC i nacisków międzynarodowych, zgodnie z decyzją prezydenta F.W. de Klerka, który umożliwił też legalizację ANC. Tego samego roku mieszkańcy RPA opowiedzieli się w referendum za likwidacją apartheidu.

Kierował ANC (czerwiec 1991 – grudzień 1997). Został wybrany prezydentem RPA – pierwszym Murzynem na tym stanowisku w historii kraju. Pełnił ten urząd od maja 1994 do czerwca 1999 roku, w okresie pokojowego odejścia od apartheidu. Jako prezydent zdobył międzynarodowe uznanie – wspólnie z de Klerkiem otrzymał w 1993 roku pokojową Nagrodę Nobla. Krytykowany jego bliskie stosunki z Fidelem Castro i Kaddafim, których uznawał za "towarzyszy broni". Kontrowersje wzbudziła też jego decyzja o inwazji w Lesotho (1998).

Słynne słowa Nelsona Mandeli: "Walka jest moim życiem" sprawdziły się w całości. Nelson Mandela nigdy nie przestał walczyć o swoich ludzi, mało tego zawsze był liderem, pomimo że prawie trzydzieści lat swojego życia spędził w więzieniu. Poświęcił on swoją młodość i własne życie dla swoich ludzi, i jest obecnie najpopularniejszym i najbardziej kochanym obywatelem Republiki Południowej Afryki i na Świecie Po odejściu na emeryturę zaangażował się w sprawy społeczne. Organizuje fundusze na pomoc Murzynom, buduje szkoły, szosy, wodociągi. Był przeciwny amerykańskiej napaści na Irak. Wypowiedział się publicznie że Bush jest rasistą i nazwał go głupim. Bush zniechęcił Mandele i powiedział wprost że nie będzie on nigdy mile widziany w USA. Obecnie Mandela jest zaangażowany w walkę z AIDS. Cztery osoby z jego rodziny zmarło z powodu AIDS. Największym szokiem była śmierć jego syna. Mandela nie ukrywał przyczyny śmierci jego najbliższych, wręcz przeciwnie, używa tego jako ostrzeżenie dla innych. Rząd RPA nie robi wiele w celu ograniczenia epidemii. Wręcz przeciwnie, Thabo Mbeki uważa że AIDS nie ma nic wspólnego z HIV, i zarażenie jest bardzo małym prawdopodobieństwem. Nie chce tylko wyjaśnić w jaki sposób ludzie zarażają się. Jest to logiczne że Mbeki chce w ten sposób ograniczyć populację kraju. Zmniejszy się w ten sposób bezrobocie i wydatki socjalne. Założył fundację, która opiekuje się 9 tysiącami zakażonych. Był mediatorem przy rozwiązywaniu konfliktów regionalnych w Afryce. W czerwcu 2004, w wieku 85 lat ogłosił swoją decyzję o wycofaniu się z życia publicznego: *Jestem pewien, że nikt nie oskarży mnie o egoizm, jeśli, ciesząc się jeszcze dobrym zdrowiem, poświęcę się sprawom prywatnym – oświadczył.*

Człowiek Roku 1993 według magazynu Time wspólnie z Jaserem Arafatem, Frederikiem de Klerkiem i Icchakiem Rabinem.

